

Store miljøgevinster ligger i å utnytte det som allerede er bygget

Hvordan lede prosjekter slik at mulighetene i eksisterende bygg blir identifisert og realisert

*Espen Solheim-Kile
Faglig leder prosjektledelse, WSP*

Agenda

- Hvorfor ikke bygge nytt?
- Er rehabilitering så vanskelig da?
- Flere trender hjelper oss på veien
- Hva kreves av oss som prosjektledere?

Hvorfor ikke bygge nytt?

- Rehabiliteringsprosjekter har omkring 50 – 75 % lavere klimagassutslipp sammenliknet med typiske nybyggsprosjekter.

Building and Environment
Volume 161, 15 August 2019, 106218

Comparative whole-building life cycle assessment of renovation and new construction

Vaclav Hasik^a, Elizabeth Escott^b, Roderick Bates^b, Stephanie Carlisle^b,
Billie Faircloth^b, Melissa M. Bilec^a

Show more

[+](#) Add to Mendeley [🔗](#) Share [📄](#) Cite

<https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2019.106218> [Get rights and content](#)

Q Søkkontakt oss Våre tjenester Karriere Forskningsområder Alt om SINTEF

ARTIKKEL

Norge bør satse på rehabilitering framfor nybygg

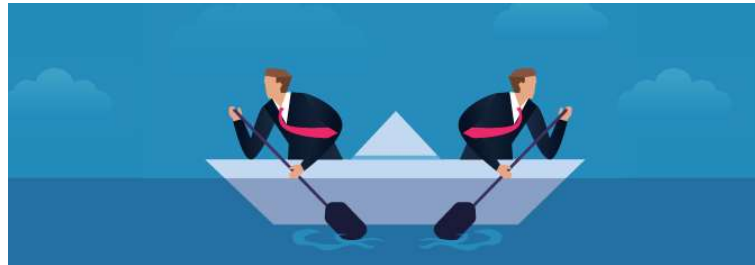

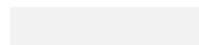
Er rehabilitering så vanskelig da?

- Uoversiktlig omfang selv om funksjonskravene er tydelige
- Betydelig usikkerhet knyttet til teknisk og funksjonsmessig tilstand
- Krevende informasjonsinnhenting om eksisterende konstruksjoner
  - Mangelfull dokumentasjon, tegninger og beskrivelse
  - Farlig avfall og miljø, både i bygning, installasjoner og i byggegrunn
- Stort behov for løpende beslutningstaking

- ***I sum: Prosjekter med betydelig kompleksitet og usikkerhet***

Målkonflikt

- Høye funksjonskrav fra brukere/leietakere enklere ivaretatt i nybygg
- Arealeffektivitet ved skreddersøm i en bestående bygning
- Ofte like kostbart som nybygg
- «Nybyggsmentalitet»
- **- Krever kompromisser og tydelig (miljø)ledelse**

Flere trender hjelper oss på veien

Trend 1: Tidlig involvering

Fra

Leverandører kommer inn etter prosjektet er detaljprosjektert

Via

Samhandling
Totalentrepriser

Til

Leverandører kommer inn før noe er tegnet, og av og til før behovet er klart definert

Optimaltid - Rett kompetanse på Rett oppgave til Rett tid

Hjem / Forskning / C

Involvering av rett kompetanse på rett tidspunkt har stor betydning for offentlige investeringer. Det gir bedre løsninger, lavere driftskostnader og grunnlag for effektiv gjennomføring.

PS: Miljøkompetansen må inn i tide

Trend 2: Tillit

Fra

Kontraktsfokus

Til

Tillit

Trend 3: Nye gjennomføringsmodeller - Prosjektintegrasjon

Fra (- 1990)

Utførelsesentrepriser

Konflikt

Prisfokus

Via (1990 – 2010)

Totalentrepriser

Konflikt

Prisfokus

Til (2010 -)

Samarbeidsmodeller

Samarbeid

Kompetansefokus

Trend 4: Prosjektintegrasjon

Tradisjonell gjennomføring

Felles mål gjennom
risikooverføring og kontroll

- Hierarkisk styring
- Risikooverføring
- Klassiske kontrakter
- Mistillit
- Fjerne relasjoner
- Ensidighet

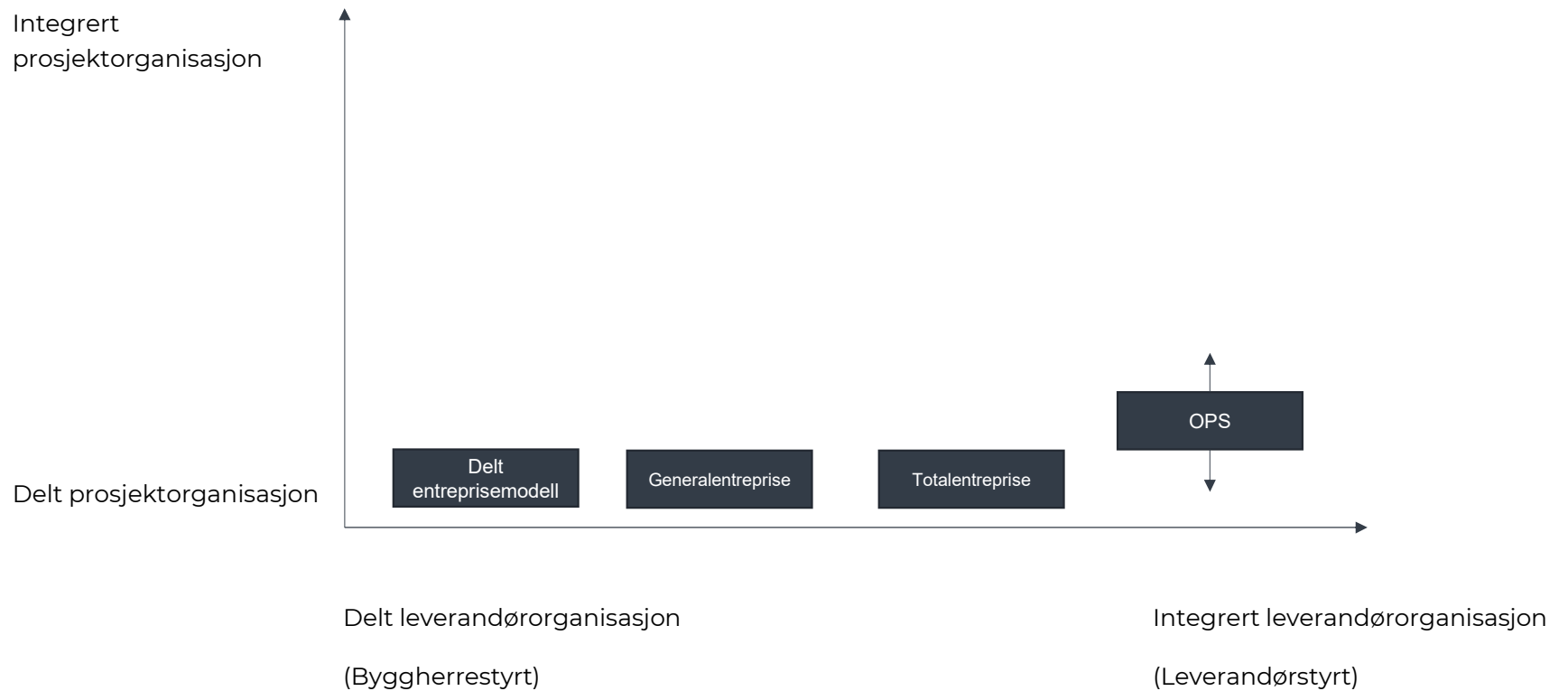
Samarbeidsmodeller

Felles mål gjennom risikodeling og
samarbeid

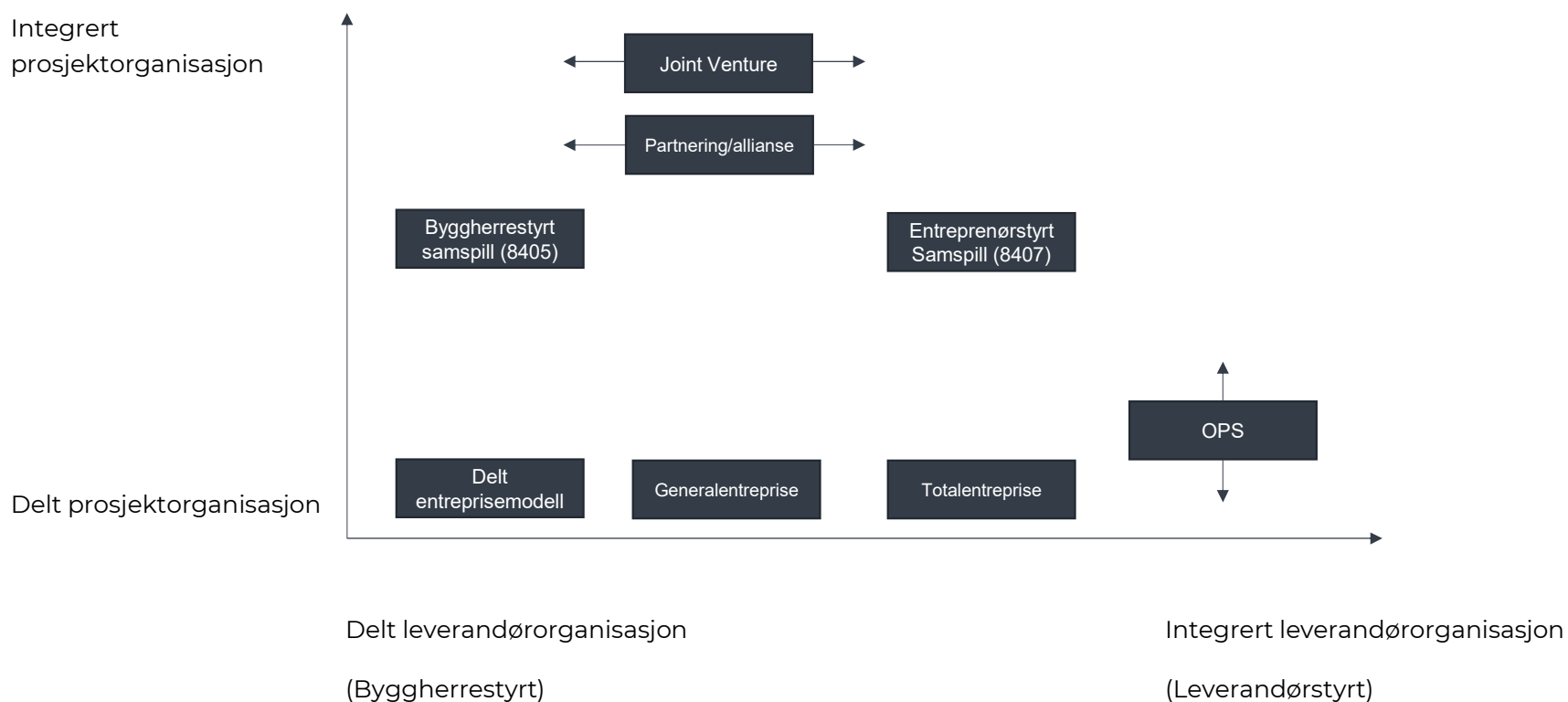
- Horisontal styring
- Risikodeling
- Relasjonelle kontrakter
- Tillit
- Tette relasjoner
- Gjensidighet

Klijn and Teisman, 2005; Weihe, 2008

Hovedtyper av gjennomføringsmodeller - organisering

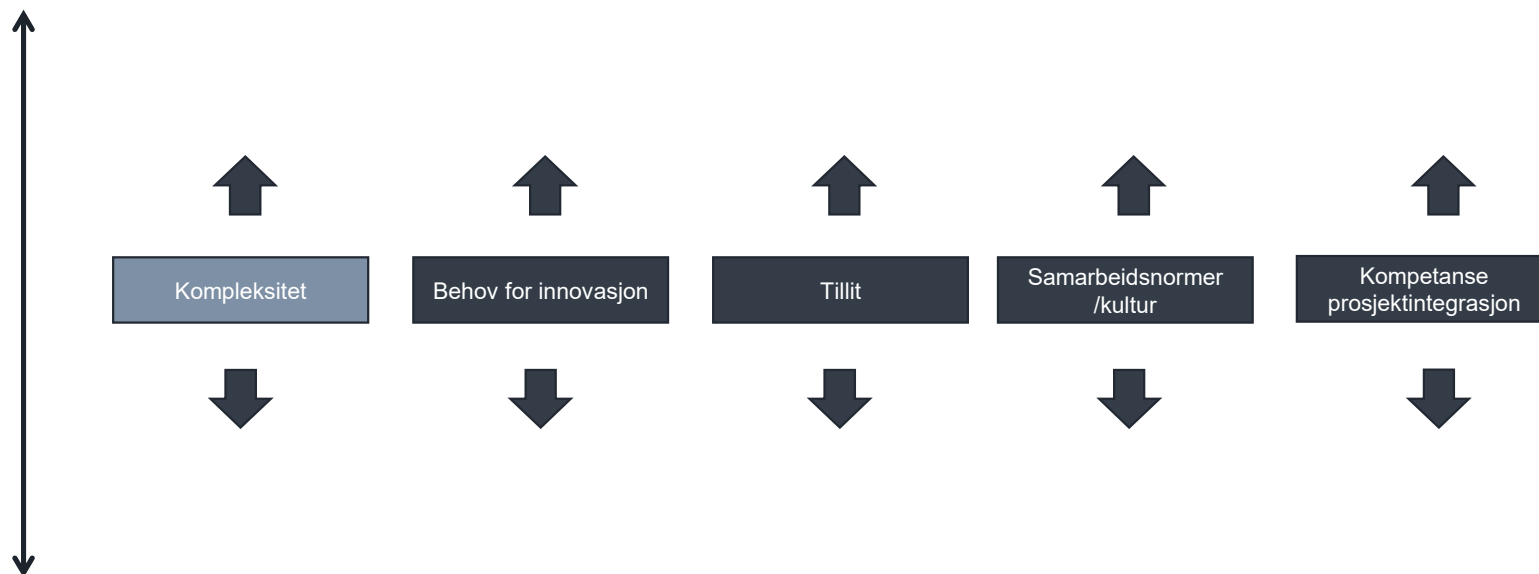
Hovedtyper av gjennomføringsmodeller - organisering

Valg av gjennomføringsmodell

Integrert prosjektorganisasjon (samspill, allianse etc.)

Relasjonsbasert

Delt prosjektorganisasjon

Transaksjonsbasert

Referanse:

Austeng et. Al, 2000

Solheim-Kile and Wald, 2019

Risikodeling

Essensiell del av prosjektintegrasjon – og en essensiell del av rehabiliteringsprosjekter.

Prosjektintegrasjon – muligheter

- Felles usikkerhetsstyring – felles reduksjon av risiko
- Transparens i informasjon reduserer usikkerhet - alle parter har tilgang på informasjon
- Flerfaglig sammensatte team tidlig avdekker flere muligheter
- Felles incentiver – mye upløyd mark
- Stor fleksibilitet i prosjektutviklingen

Prosjektintegrasjon – noen utfordringer

- Forretningsstrategi som ikke samsvarer med lange prosesser
- Falle tilbake i gamle mønster (kultur)
- Integrasjonen ikke spredt i hele kjeden (kun mellom oppdragsgiver og hovedleverandør)

Hva kreves av prosjektledelsen?

- Fra styring til ledelse - relasjonskompetanse
- Mange fagdisipliner som involveres tidlig i prosessen. Krever god koordinering
- Kunne balansere motstridende mål og samtidig være tydelig
- Transparens i alle retninger avgjørende – krever av og til mot

Hva kreves av prosjekteier?

- Akseptere usikkerhet gjennom hele prosessen
- Være villig til å dele risiko
- Være transparent
- Ha tillit til fagkompetanse og leverandører
- Være tydelig i målsetninger
- *Prioritere miljø*

Eksempel – non-schengen Gardermoen

36000 tonn forurenset betong
benyttet som bærelagsmasser

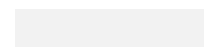

Illustrasjon: Nordic – Office of Architecture

Eksempel – Båtsfjord barnehage

- Pris var fastsatt
- Endring på omfang og kvalitet
- Besparelse: 10-20 %
- Betydelig redusert klimagassutslipp

Takk

E-mail: espen.solheim.kile@wsp.com